

Αρείου Πάγου 1678/2010, Τμ. Β/Ι
Πηγή: ΕΕΔ 70/11, σελ. 152

Η ΑΣΘΕΝΕΙΑ ΩΣ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΑΤΥΧΗΜΑ – ΜΕΤΡΑ ΥΓΙΕΙΝΗΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Ως εργατικό ατύχημα από βίαιο συμβάν που επήλθε κατά την εκτέλεση της εργασίας ή εξ αφορμής αυτής σε εργάτη ή υπάλληλο θεωρείται κάθε βλάβη η οποία είναι αποτέλεσμα βίαιης και αιφνίδιας επενέργειας εξωτερικού αιτίου, που δεν θα ελάμβανε χώρα χωρίς την εργασία και την εκτέλεσή της, υπό τις δεδομένες περιστάσεις εκτελέσεώς αυτής. – Η ασθένεια του εργαζομένου, η οποία επήλθε κατά την εκτέλεση της εργασίας του ή εξ αφορμής αυτής και είχε ως συνέπεια την ολική ή μερική ανικανότητά του για εργασία, συνιστά εργατικό ατύχημα μόνο εφόσον προκλήθηκε από γεγονός βίαιο και αιφνίδιο και απρόβλεπτο και είναι άσχετη με την ιδιοσυστασία του οργανισμού του παθόντος και την βαθμιαία εξασθένηση και φθορά του λόγω της φύσεως της εργασίας και των συνδεομένων με αυτήν δυσμενών όρων. - Η παράλειψη του εργοδότη να τηρήσει τα απαραίτητα μέτρα υγιεινής και ασφάλειας θεμελιώνει πταίσμα αυτού και των προστηθέντων του, ακόμη και αν τα εν λόγω μέτρα δεν επιβάλλονται [ρητώς] από ειδικές διατάξεις νόμων και διαταγμάτων. – Περίπτωση εργαζομένου σε εργοστάσιο τσιμεντοποιίας, ο οποίος υπέστη χρόνια πάθηση του αναπνευστικού (πυριτίαση) και κρίθηκε ανάπηρος σε ποσοστό 50%, λόγω της επί έτη εκθέσεώς του σε σκόνη περιέχουσα οξειδίο του πυριτίου, η οποία εξελύετο από τους φούρνους παραγωγής τσιμέντου. – Κρίση ότι η ασθένεια του αναιρεσίβλητου εργαζομένου συνιστά εργατικό ατύχημα, καθότι δεν ωφείλετο σε βαθμιαία εξασθένηση του οργανισμού του λόγω της φύσεως της εργασίας του, αλλά επήλθε αιφνίδια και απρόβλεπτα εκ των δυσμενών και ανθυγιεινών συνθηκών εργασίας του, εξαιτίας της βαριάς αμέλειας της αναιρεσιούσας εργοδότης επιχείρησης περί την λήψη επαρκών μέτρων ασφαλείας και υγιεινής, τα οποία θα μείωναν τις επιβλαβείς για την υγεία διαρροές σκόνης τσιμέντου.
Κυριότερες διατάξεις: Ν. 551/1915 άρθρα 1 και 16. Α.Κ. άρθρα 914 και 932. Κ.Πολ.Δ. άρθρο 559 αρ. 1 και 19.

Πρόεδρος: ο Αντιπρόεδρος κ. Η. Γιαννακάκης

Εισηγητής: ο Αρεοπαγίτης κ. Σπ. Ζιάκας

Δικηγόροι: ο κ. Στ. Ανδριόπουλος – ο κ. Κων. Ρήγος

Από τα άρθρα 914, 932 του Α.Κ. και 1, 16 του ν. 551/1915 προκύπτει ότι χρηματική ικανοποίηση για ηθική βλάβη ή ψυχική οδύνη οφείλεται και επί εργατικού ατυχήματος, όταν συντρέχουν οι όροι της αδικοπραξίας. Οι διατάξεις του άρθρου 16 παρ. 1 του ν. 551/1915, κατά τις οποίες ο παθών σε εργατικό ατύχημα δικαιούται να εγείρει την αγωγή του κοινού αστικού δικαίου και να ζητήσει πλήρη αποζημίωση μόνο όταν το ατύχημα μπορεί να αποδοθεί σε δόλο του εργοδότη ή των προστηθέντων του ή όταν επήλθε σε εργασία στην οποία δεν τηρήθηκαν οι διατάξεις νόμων, διαταγμάτων ή κανονισμών για τους όρους ασφαλείας των εργαζομένων και εξαιτίας της μη τηρήσεως των διατάξεων αυτών, αναφέρονται στην επιδίκαση αποζημιώσεως για περιουσιακή ζημία και όχι στη χρηματική ικανοποίηση, για την οποία δεν υπάρχει πρόβλεψη στον ανωτέρω νόμο και εφαρμόζονται γι'αυτό μόνο οι γενικές διατάξεις. Επομένως, για να δικαιούται ο παθών σε εργατικό ατύχημα χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης, αρκεί να συνετέλεσε στην επέλευση του ατυχήματος πταίσμα του εργοδότη ή των προστηθέντων από αυτόν, με την έννοια του άρθρου 914 Α.Κ., δηλαδή της υπαίτιας ζημιογόνου πράξεως ή παραλείψεως. Τέτοιο πταίσμα θεμελιώνεται και από τη μη τήρηση διατάξεων νόμων, διαταγμάτων ή κανονισμών για τους όρους υγιεινής και ασφαλείας των εργαζομένων.

Περαιτέρω, ο από το άρθρο 559 αρ. 19 λόγος αναιρέσεως για έλλειψη νόμιμης βάσεως λόγω ανεπαρκούς αιτιολογίας της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως ιδρύεται όταν δεν προκύπτουν επαρκώς από τις παραδοχές της τα πραγματικά περιστατικά

που είναι αναγκαία στη συγκεκριμένη περίπτωση για την κρίση του δικαστηρίου περί της συνδρομής των προϋποθέσεων της διατάξεως που εφαρμόστηκε ή περί της μη συνδρομής τούτων, η οποία αποκλείει την εφαρμογή της. Ελλείψεις ή αντιφάσεις ως προς τη μείζονα πρόταση του νομικού συλλογισμού, τον καθορισμό δηλαδή και την έννοια του εφαρμοστέου κανόνα δικαίου, είναι αδιάφορες, αφού, αν το αιτιολογικό της προσβαλλόμενης αποφάσεως κρίνεται εσφαλμένο αλλά το διατακτικό της ορθό, απορρίπτεται η αναίρεση. Το ουσιώδες στοιχείο του λόγου αυτού αναίρεσεως αποτελεί η έλλειψη νόμιμης βάσεως σε «ζήτημα», δηλαδή σε πραγματικό αυτοτελή ισχυρισμό που τείνει στη θεμελίωση ή κατάλυση ασκηθέντος ουσιαστικού δικαιώματος, το οποίο «ζήτημα» ασκεί ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης, και όχι όταν πρόκειται για ελλείψεις που ανάγονται στην εκτίμηση των αποδείξεων, και ειδικότερα στην ανάλυση, στάθμιση και αιτιολόγηση του πορίσματος που έχει συναχθεί με βάση αυτές, εφόσον τούτο παρατίθεται σαφώς.

Στην προκειμένη περίπτωση, το Εφετείο δέχτηκε, όπως προκύπτει από την προσβαλλόμενη απόφαση, τα εξής: Ο ενάγων και ήδη αναιρεσίβλητος προσλήφθηκε την 1.11.1991 με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας αορίστου χρόνου από την εταιρεία «Τσιμέντα Χαλκίδος Α.Ε.», στη θέση της οποίας υπεισήλθε αργότερα η εναγομένη και ήδη αναιρεσίβλητη ως καθολική διάδοχος, και έκτοτε προσέφερε τις υπηρεσίες του απασχολούμενος ως βοηθός προϊσταμένου στους μύλους φαρίνας και κάρβουνου, που βρίσκονται στις εγκαταστάσεις της τελευταίας στην περιοχή Χαλκίδας. Κατά το έτος 2001 ο ενάγων υποβλήθηκε σε ιατρικές εξετάσεις στο νοσοκομείο «Σισμανόγλειο» Αθηνών, όπου και διαγνώστηκε ότι έχει προσβληθεί από πνευμονοκονίωση, και ειδικότερα πυριτίωση. Κατόπιν ενημερώσεως της εναγομένης για την κατάσταση της υγείας του, αυτός μετακινήθηκε στις 30.9.2001 από τον χώρο παραγωγής τσιμέντου στα γραφεία της επιχειρήσεως. Στις 13.2.2002 η πρωτοβάθμια υγειονομική επιτροπή του Ι.Κ.Α. Χαλκίδας αποφάνθηκε ότι ο ενάγων πάσχει πράγματι από πνευμονοκονίωση και έκρινε αυτόν ανάπηρο με ποσοστό αναπηρίας 50% για ένα έτος. Στις 24.4.2002 η πνευμονολογική κλινική του Σισμανόγλειου επαναδιέγνωσε ότι αυτός πάσχει από πυριτίωση, στις 24.1.2003 το νοσοκομείο «Σωτηρία» διέγνωσε ότι πάσχει από την ίδια νόσο και στις 24.4.2003 η ως άνω επιτροπή του Ι.Κ.Α. τον έκρινε εκ νέου ανάπηρο με ποσοστό αναπηρίας 50% για ένα επιπλέον έτος.

Η χρόνια αυτή πάθηση του αναπνευστικού συστήματος του ενάγοντος δεν οφείλεται σε φυσιολογική εξασθένηση του οργανισμού του, αλλά στο γεγονός ότι αυτός, λόγω της φύσεως της εργασίας του, εισέπνεε κατά το παραπάνω χρονικό διάστημα των δέκα περίπου ετών την εκλυόμενη σκόνη από τους φούρνους παραγωγής τσιμέντου (στο στάδιο παραγωγής του υπό στερεά μορφή προϊόντος κλίνκερ), που περιέχει οξειδίο του πυριτίου και διέφερε στο περιβάλλον. Για τις διαρροές αυτές ευθύνεται η βαρέως αμελήσασα εναγομένη, η οποία, κατά παράβαση των σχετικών ειδικών διατάξεων του π.δ. 1180/1981, ν. 1650/1936, 2516/1997, 4479/1965 και 448/1965, δεν έλαβε επαρκή μέτρα για την ασφάλεια και την υγιεινή των εργαζομένων, ώστε να μειώσει αυτές, και συγκεκριμένα: 1. Δεν είχε σύστημα: α) διαβροχής του ανθρακίτη, β) ελέγχου της αιωρούμενης σκόνης, και γ) συλλογής και αποκονιώσεως. 2) Δεν χρησιμοποίησε ηλεκτρικά φίλτρα, ώστε να απομακρύνεται η σκόνη από τα αέρια ψύξεως του «κλίνκερ», και 3. Αποθήκευσε το παραγόμενο «κλίνκερ» σε υπαίθριο χώρο.

Με βάση τα περιστατικά αυτά, συνεχίζει το Εφετείο, κρίνεται ότι η ασθένεια του ενάγοντος οφείλεται στις δυσμενείς και ανθυγιεινές συνθήκες της εργασίας του, τις οποίες η εναγομένη από βαριά αμέλειά της δεν φρόντισε εγκαίρως, με τα ως άνω προληπτικά μέτρα ασφαλείας και υγιεινής, να ελαχιστοποιήσει.

Με τις παραδοχές αυτές το Εφετείο το οποίο ακολούθως, αφού εξαφάνισε την απόφαση του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου, δέχτηκε εν μέρει την αγωγή, διέλαβε στην απόφασή του επαρκείς αιτιολογίες σχετικά με τα ουσιώδη για την έκβαση της δίκης ζητήματα α) της συνδρομής του στοιχείου της αμέλειας των οργάνων της αναιρεσείουσας εργοδότηδας στην πρόκληση του ένδικου εργατικού ατυχήματος και

β) του είδους της ασθένειας από την οποία προσβλήθηκε ο αναιρεσιβλήτος εργαζόμενος εξαιτίας της μη τηρήσεως των μέτρων υγιεινής στον χώρο εργασίας του. Και τούτο, διότι ναι μεν τα εκτιθέμενα προληπτικά της υγείας των εργαζομένων μέτρα δεν προβλέπονται συγκεκριμένα από διατάξεις των παρατιθέμενων νόμων και διαταγμάτων, πλην όμως η παράλειψη λήψεως των μέτρων αυτών θεμελιώνει πταίσμα των προστηθέντων οργάνων της αναιρεσεύουσας στην επέλευση του ατυχήματος, κατά την έννοια του άρθρου 914 Α.Κ., ακόμη και αν δεν επιβάλλονται από ειδικές διατάξεις νόμων και διαταγμάτων που προβλέπουν τους όρους ασφαλείας των εργαζομένων. Όσον αφορά στην ασθένεια που προκλήθηκε από την παράλειψη τηρήσεως των ως άνω προληπτικών μέτρων υγιεινής των εργαζομένων στον χώρο εργασίας του αναιρεσιβλήτου, σαφώς και επαρκώς προσδιορίζεται αυτή ως πνευμονοκονίωση σαν γενική κατηγορία επαγγελματικών πνευμονοπαθειών και σαν πυριτίαση με την έννοια της συγκεκριμένης ασθένειας, που υπάγεται στην κατηγορία αυτή. Εξάλλου, επαρκώς εκτίθενται και τα περιστατικά από τα οποία προκύπτει ο αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ της συγκεκριμένης και υπό τις περιγραφόμενες συνθήκες εργασίας του αναιρεσιβλήτου και της ασθένειας αυτού.

Επομένως, τόσο ο πρώτος όσο και ο δεύτερος λόγοι αναιρέσεως από τον αριθμό 19 του άρθρου 559 Κ.Πολ.Δ., με τους οποίους προβάλλονται οι σχετικές αιτιάσεις, είναι αβάσιμοι. Οι ίδιοι λόγοι, κατά το μέρος που οι αιτιάσεις αναφέρονται στην εκτίμηση των αποδείξεων και στην αιτιολόγηση του αποδεικτικού πορίσματος, το οποίο εκτίθεται σαφώς, είναι απαράδεκτοι.

Κατά την έννοια του άρθρου 1 του ν. 551/1915, που κωδικοποιήθηκε με το β.δ. της 24.7/25.8.1920 και διατηρήθηκε σε ισχύ και μετά την εισαγωγή του Α.Κ. (άρθρο 38 εδ. α' Εισ. Ν.Α.Κ.), ως ατύχημα από βίαιο συμβάν που επήλθε κατά την εκτέλεση της εργασίας ή εξ αφορμής αυτής σε εργάτη ή υπάλληλο θεωρείται κάθε βλάβη η οποία είναι αποτέλεσμα βίαιης και αιφνίδιας επενέργειας εξωτερικού αιτίου που δεν θα ελάμβανε χώρα χωρίς την εργασία και την εκτέλεση της, υπό τις δεδομένες περιστάσεις, εκτελέσεως αυτής. Η ασθένεια του εργαζομένου, η οποία επήλθε κατά την εκτέλεση της εργασίας του ή εξ αφορμής αυτής και είχε ως συνέπεια την ολική ή μερική ανικανότητά του για εργασία, συνιστά ατύχημα υπό την προεκτεθείσα έννοια (δηλαδή εργατικό), μόνο εφόσον προκλήθηκε από γεγονός αιφνίδιο και απρόβλεπτο και είναι άσχετη με την ιδιοσυστασία του οργανισμού του παθόντος και τη βαθμιαία εξασθένηση και φθορά του, λόγω της φύσεως και του είδους της εργασίας και των συνδεομένων με αυτή δυσμενών όρων.

Στην προκειμένη περίπτωση, με την κρίση του το Εφετείο ότι, υπό τις εκτεθείσες ανέλεγκτες παραδοχές, η ασθένεια του αναιρεσιβλήτου και η εντεύθεν ανικανότητα του για εργασία συνιστά εργατικό ατύχημα κατά την αναφερόμενη στη μείζονα νομική σκέψη έννοια, δεν παραβίασε με κακή ερμηνεία και εφαρμογή τις προαναφερόμενες ουσιαστικού δικαίου διατάξεις, εν όψει του ότι, κατά τις παραδοχές αυτές, η ασθένεια του αναιρεσιβλήτου δεν οφείλεται σε βαθμιαία εξασθένηση και φθορά του οργανισμού του λόγω της φύσεως και του είδους της εργασίας που εκτελούσε, αλλά επήλθε αιφνίδια και απρόβλεπτα ως συνέπεια των δυσμενών, εξαιτίας των παραλείψεων των προστηθέντων οργάνων της αναιρεσεύουσας, συνθηκών εργασίας, η δε συνέχιση επί μακρόν των παραλείψεων αυτών δεν καθιστά μη αιφνίδια και απρόβλεπτη την επελθούσα συνέπεια ως επενέργεια εξωτερικού αιτίου. Επομένως ο τέταρτος από τον αριθμό 1 του άρθρου 559 Κ.Πολ.Δ. σχετικός λόγος αναιρέσεως είναι αβάσιμος. [...]

[Απορρίπτει την αίτηση για αναίρεση της υπ'αριθμ. 260/2007 αποφάσεως του Εφετείου Αθηνών (Μεταβατική έδρα Χαλκίδας)].